

СИЛАБУС НАВЧАЛЬНОЇ ДИСЦИПЛІНИ «Європейські соціальні стандарти»

Рівень освіти	Перший (бакалаврський)
Спеціальність	231 Соціальна робота
Освітня програма	«Соціальна та молодіжна робота»
Тривалість викладання	6 й семестр (11,12 чверть)
Кількість кредитів	4 кредити ЄКТС (120 годин)
Заняття:	
лекції:	1 година на тиждень
практичні:	2 години на тиждень
Мова викладання	українська

Кафедра, що викладає: Державного управління і місцевого самоврядування (ДУМС)

Консультації: за окремим розкладом, погодженим зі здобувачами вищої освіти
Онлайн-консультації: Shumliaieva.I.D@nmu.one

Викладач:

Шумляєва Ірина Дамирівна

к. держ. упр., доцент, доцент кафедри

Персональна сторінка:

<https://palsg.nmu.org.ua/ua/kafedra/teachers/Shumliaieva/Shumliaieva.php>

E-mail: Shumliaieva.I.D@nmu.one

1. Анотація до курсу

Обраний Україною курс на європейську інтеграцію вимагає вивчення, врахування та адаптацію соціальних стандартів ЄС, які відтворені у документах європейських інституцій, під час конституювання вітчизняних інститутів соціальної сфери, що сприятиме розбудові України у якості соціальної держави.

Вивчення вибіркової дисципліни «Європейські соціальні стандарти» дозволить сформулювати системне уявлення про еволюцію та основоположні засади європейських підходів до змісту і видів соціального захисту, а також сучасних тенденцій гарантування гідного життя тим особам, які є соціально вразливими або втратили можливості щодо самостійної підтримки належного рівня життя, а також застосовувати набуті знання під час здійснення досліджень у межах освітньо-наукової програми та практичної діяльності.

2. Мета та завдання курсу

Мета дисципліни – формування у здобувачів вищої освіти системного уявлення про особливості європейського підходу до формування і розвитку соціальних стандартів на основі отримання комплексу спеціалізованих знань та дослідницьких вмінь, а також застосування його на практиці у межах освітньо-наукової програми.

Завдання курсу:

– **знати і розуміти:** базову термінологію, яка стосується європейських соціальних стандартів і принципів, покладених в основу європейських актів соціального спрямування; концептуальні засади і сучасні підходи до розвитку європейського законодавства щодо соціального захисту і забезпечення, а також їх відображення у структурі актів європейських установ; структурну побудову та зміст джерел, в яких розміщено європейські соціальні стандарти; особливості реалізації актів європейських структур, які стосуються соціальних стандартів соціально уразливих осіб;

– **вміти:** аналізувати європейські стандарти соціальної сфери; здійснювати порівняльну характеристику європейських актів як джерел регіонального права (кодексів, конвенцій, рекомендацій тощо) щодо соціальних стандартів; практично застосовувати норми європейських актів щодо соціальних стандартів, зокрема під час формулювання рекомендації з їх адаптації в Україні; аргументувати та обґрунтувати авторську позицію, генерувати інноваційні ідеї щодо використання європейських соціальних стандартів у предметній сфері власних досліджень.

3. Результати навчання

Дисциплінарні результати навчання:

– продемонструвати *розуміння* сутності європейських соціальних стандартів, еволюції їх становлення; базової структури та особливостей європейських норм щодо закріплення соціальних стандартів; характеру та специфіки актів Ради Європи у сфері соціального захисту тощо; *знання* термінології, яка стосується європейських соціальних стандартів;

– продемонструвати *знання* ключових положень та характерних особливостей конвенцій, хартій, кодексів, рекомендацій у сфері соціального захисту та їх відмінності; *розуміння* концептуальних засад і сучасних підходів до розвитку соціальних стандартів в європейських країнах, а також їх відображення у структурі актів європейських інституцій з питань покращення їх запровадження на національному рівні в країнах;

– продемонструвати здатність орієнтуватися в системі європейського законодавства із соціальних питань, вміння розрізняти європейські акти за суб'єктивним критерієм, вміння критично оцінювати та аналізувати норми, які стосуються соціального захисту і соціального забезпечення;

– продемонструвати вміння критичного *аналізу* змістовного наповнення та оцінювання можливостей використання європейських соціальних стандартів як засади розбудови в Україні соціальної держави та вдосконалення соціального захисту громадян;

– продемонструвати здатність на основі *аналізу* та *систематизації* норм європейського права та досвіду країн ЄС формулювати й *обґрунтовувати* інноваційні ідеї щодо адаптації європейського досвіду в Україні;

– продемонструвати *вміння* розробляти методичні рекомендації для покращення адаптації європейських соціальних стандартів у контексті реалізації політики європейської інтеграції; *оцінювати* суспільну корисність наслідків їх запровадження для вдосконалення соціального захисту в Україні;

– продемонструвати навички підготовки публічної презентації, яка стосується розроблених рекомендацій щодо запровадження європейських соціальних стандартів в Україні.

4. Структура курсу

Тиж-ні	Тематика занять	Вид занять	Ресурси	Оцінка
1	Вступ до курсу Мета, завдання, результати Політика курсу Навчальні матеріали Система та критерії оцінювання		Силабус Презентація курсу Методичні рекомендації Рекомендовані джерела ККР для проведення заліку	–
	Тема 1. Вступ до дисципліни «Європейські соціальні стандарти»	Лекція	Презентація за темою Рекомендовані джерела	0-3
	Практичне заняття за темою 1. Вступ до дисципліни «Європейські соціальні стандарти»	Практичне заняття	Методичні рекомендації Спеціалізовані веб-ресурси	0-3
2	Тема 1. Вступ до дисципліни «Європейські соціальні стандарти»	Лекція	Презентація за темою Рекомендовані джерела	0-2
	Практичне заняття за темою 1. Вступ до дисципліни «Європейські соціальні стандарти»	Практичне заняття	Методичні рекомендації Спеціалізовані веб-ресурси	0-2
3	Тема 2. Інституційні засади формування європейської системи соціальних стандартів	Лекція	Презентація за темою Рекомендовані джерела	0-1
	Практичне заняття за темою 2. Інституційні засади формування європейської системи соціальних стандартів	Практичне заняття	Методичні рекомендації Спеціалізовані веб-ресурси	0-1
4	Тема 2. Інституційні засади формування європейської системи соціальних стандартів	Лекція	Презентація за темою Рекомендовані джерела	0-2

	Практичне заняття за темою 2. Інституційні засади формування європейської системи соціальних стандартів	Практичне заняття	Методичні рекомендації Спеціалізовані веб-ресурси	0-2
5	Тема 3. Джерела європейських соціальних стандартів	Лекція	Презентація за темою Рекомендовані джерела	0-2
	Практичне заняття за темою 3. Джерела європейських соціальних стандартів	Практичне заняття	Методичні рекомендації Спеціалізовані веб-ресурси	0-2
6	Тема 3. Джерела європейських соціальних стандартів	Лекція	Презентація за темою Рекомендовані джерела	0-1
	Практичне заняття за темою 3. Джерела європейських соціальних стандартів	Практичне заняття	Методичні рекомендації Спеціалізовані веб-ресурси	0-1
7	Тема 3. Джерела європейських соціальних стандартів	Лекція	Презентація за темою Рекомендовані джерела	0-2
	Практичне заняття за темою 3. Джерела європейських соціальних стандартів	Практичне заняття	Методичні рекомендації Спеціалізовані веб-ресурси	0-2
8	Тема 4. Європейські стандарти у галузі праці та зайнятості	Лекція	Презентація за темою Рекомендовані джерела	0-2
	Практичне заняття за темою 4. Тема 4. Європейські стандарти у галузі праці та зайнятості	Практичне заняття	Методичні рекомендації Спеціалізовані веб-ресурси	0-2
9	Тема 4. Європейські стандарти у галузі праці та зайнятості	Лекція	Презентація за темою Рекомендовані джерела	0-1
	Практичне заняття за темою 4. Тема 4. Європейські стандарти у галузі праці та зайнятості	Практичне заняття	Методичні рекомендації Спеціалізовані веб-ресурси	0-1
10	Тема 5. Європейські стандарти у сфері соціального забезпечення та користування послугами соціальних служб	Лекція	Презентація за темою Рекомендовані джерела	0-2
	Практичне заняття за темою 5. Європейські стандарти у сфері соціального забезпечення та користування послугами соціальних служб	Практичне заняття	Методичні рекомендації Спеціалізовані веб-ресурси	0-2
11	Тема 5. Європейські стандарти у сфері соціального забезпечення та користування послугами соціальних служб	Лекція	Презентація за темою Рекомендовані джерела	0-2

	Практичне заняття за темою 5. Європейські стандарти у сфері соціального забезпечення та користування послугами соціальних служб	Практичне заняття	Методичні рекомендації Спеціалізовані веб-ресурси	0-2
12	Тема 5. Європейські стандарти у сфері соціального забезпечення та користування послугами соціальних служб	Лекція	Презентація за темою Рекомендовані джерела	0-1
	Практичне заняття за темою 5. Європейські стандарти у сфері соціального забезпечення та користування послугами соціальних служб	Практичне заняття	Методичні рекомендації Спеціалізовані веб-ресурси	0-2
13	Тема 6. Європейські соціальні стандарти стосовно окремих верств населення	Лекція	Презентація за темою Рекомендовані джерела	0-2
	Практичне заняття за темою 6. Європейські соціальні стандарти стосовно окремих верств населення	Практичне заняття	Методичні рекомендації Спеціалізовані веб-ресурси	0-4
14	Тема 6. Європейські соціальні стандарти стосовно окремих верств населення	Лекція	Презентація за темою Рекомендовані джерела	0-2
	Практичне заняття за темою 6. Європейські соціальні стандарти стосовно окремих верств населення	Практичне заняття	Методичні рекомендації Спеціалізовані веб-ресурси	0-4
15	Тема 6. Європейські соціальні стандарти стосовно окремих верств населення	Лекція	Презентація за темою Рекомендовані джерела	0-1
	Практичне заняття за темою 6. Європейські соціальні стандарти стосовно окремих верств населення	Практичне заняття	Методичні рекомендації Спеціалізовані веб-ресурси	0-5
16	Тема 6. Європейські соціальні стандарти стосовно окремих верств населення	Лекція	Презентація за темою Рекомендовані джерела	0-2
	Практичне заняття за темою 6. Європейські соціальні стандарти стосовно окремих верств населення	Практичне заняття	Методичні рекомендації Спеціалізовані веб-ресурси	0-5
17	Тема 6. Європейські соціальні стандарти стосовно окремих верств населення	Лекція	Презентація за темою Рекомендовані джерела	0-2

Практичне заняття за темою 6. Тема 6. Європейські соціальні стандарти стосовно окремих верств населення	Практичне заняття	Презентації здобувачів Силабус ККР для проведення заліку Анкети у MS Forms	0-30
--	-------------------	---	------

Індивідуальне завдання Індивідуальне завдання полягає у написанні індивідуальної роботи з переліку запропонованих тем. *Форма проведення:* написання роботи, її презентація та захист (відповіді на запитання, дискусія) індивідуального завдання перед аудиторією (бажано використовувати MS PowerPoint). *Зміст індивідуального завдання:* Студент обирає тему індивідуального завдання відповідно до запропонованої тематики, готує відповідний текст і презентує його результати на практичному занятті.

5. Технічне обладнання та/або програмне забезпечення

На лекційних заняттях обов'язково мати з собою гаджети зі стільниковим інтернетом. Активованій аккаунт університетської пошти (student.i.p@nmu.one) на Microsoft Office365. Перевірений доступ з ПК чи мобільного гаджету до застосунків Microsoft Office: Teams, Moodle. Інстальований на ПК та мобільних гаджетах пакет програм Microsoft Office (Word, Excel, Power Point).

6. Система оцінювання та вимоги

6.1. Навчальні досягнення здобувачів вищої освіти за результатами вивчення курсу оцінюватимуться за шкалою, що наведена нижче:

Рейтингова шкала	Інституційна шкала
90 – 100	відмінно
74 – 89	добре
60 – 73	задовільно
0 – 59	незадовільно

Загальні критерії досягнення результатів навчання відповідають описам 6-го кваліфікаційного рівня НРК.

6.2. Здобувачі вищої освіти можуть отримати підсумкову оцінку з навчальної дисципліни на підставі поточного оцінювання знань за умови, якщо набрана кількість балів з поточного тестування та виконання і захисту практичних робіт складатиме не менше 60 балів. Максимально за поточною успішністю здобувач вищої освіти може набрати 100 балів.

Теоретична частина оцінюється за результатами *участі у дискусіях* під час інтерактивних лекцій, виконання та *презентації результатів індивідуального завдання*, зміст якого описано у розділі 4 (участь у дискусіях та презентація результатів окремих завдань оцінюється в межах 100 балів відповідно до Загальних критеріїв досягнення результатів навчання для 6-го кваліфікаційного рівня за НРК (магістр)» (див. «Положення про оцінювання результатів навчання здобувачів вищої освіти Національного технічного університету «Дніпровська політехніка» <https://cutt.ly/1ORACPD>) із подальшим перерахунком відповідно до

розподілу балів за окремими темами та завданнями, див. у табл. розділу 4). Загалом за участь у дискусіях і захист результатів виконання індивідуального завдання отримується максимум 50 балів.

Практичні роботи (індивідуальні завдання, розподіл балів див. у табл. розділу 4) виконуються під час практичних занять (презентація результатів окремих завдань оцінюється в межах 100 балів відповідно до Загальних критеріїв досягнення результатів навчання для 6-го кваліфікаційного рівня за НРК (бакалавр)» (див. «Положення про оцінювання результатів навчання здобувачів вищої освіти Національного технічного університету «Дніпровська політехніка» <https://cutt.ly/1ORACPD>) із подальшим перерахунком відповідно до розподілу балів за окремими темами та завданнями, див. у табл. розділу 4). При несвоєчасному здаванні практичної роботи оцінка знижується вдвічі. У сумі за практичну частину курсу при поточному оцінюванні отримується максимум 50 балів.

Отримані бали за теоретичну частину та практичні роботи додаються і є підсумковою оцінкою за вивчення навчальної дисципліни. Максимально за поточною успішністю здобувач вищої освіти може набрати 100 балів.

Розподіл максимальної кількості балів за складовими поточного контролю:

Теоретична частина	Практична частина	Разом
50	50	100

6.3. Критерії оцінювання підсумкової роботи. У випадку якщо здобувач вищої освіти за поточною успішністю отримав менше 60 балів та/або прагне поліпшити оцінку проводиться підсумкове оцінювання (залік) під час сесії. Якщо здобувач не здав у письмовій формі виконаних індивідуальних завдань (дві практичні роботи), він отримує незадовільну підсумкову оцінку з дисципліни.

Залік проводиться у вигляді комплексної контрольної роботи, яка включає запитання з теоретичної та практичної частини курсу. Білет складається з 60 тестових завдань із чотирма варіантами відповідей, одна правильна відповідь оцінюється в 1 бал (разом 60 балів) та 10 тестових завдань з практичної частини, кожне з запитань оцінюється максимум у 4 бали (разом 40 балів), зокрема:

- 4 бали – відповідність еталону;
- 3 бали – відповідність еталону з незначними помилками;
- 2 бали – часткова відповідність еталону, питання повністю не розкриті;
- 1 бал – невідповідність еталону, але відповідність темі запитання;
- 0 балів – відповідь не наведена або не відноситься до теми запитання.

Отримані бали за відкриті та закриті тести додаються і є підсумковою оцінкою за вивчення навчальної дисципліни. Максимально за підсумковою роботою здобувач вищої освіти може набрати 100 балів.

7. Політика курсу

7.1. Політика щодо академічної доброчесності

Академічна доброчесність здобувачів вищої освіти є важливою умовою для опанування результатами навчання за дисципліною і отримання задовільної оцінки з поточного та підсумкового контролів. Академічна доброчесність базується на засудженні практик списування (виконання письмових робіт із залученням зовнішніх джерел інформації, крім дозволених для використання), плагіату (відтворення опублікованих текстів інших авторів без зазначення авторства), фабрикації (вигадування даних чи фактів) що можуть використовуватися в освітньому процесі. Політика щодо академічної доброчесності регламентується положенням «Положення про систему запобігання та виявлення плагіату у Національному технічному університеті «Дніпровська політехніка»:

http://www.nmu.org.ua/ua/content/activity/us_documents/System_of_prevention_and_detection_of_plagiarism.pdf.

У разі порушення здобувачем вищої освіти академічної доброчесності (списування, плагіат, фабрикація), робота оцінюється незадовільно та має бути виконана повторно. При цьому викладач залишає за собою право змінити тему завдання.

7.2. Комунікаційна політика

Здобувачі вищої освіти повинні мати активовану університетську пошту.

Обов'язком здобувача вищої освіти є перевірка один раз на тиждень (щонеділі) поштової скриньки на НТУ Microsoft Office та відвідування групи дисципліни у Microsoft Teams.

Рекомендуємо створити профілі та підписатися на сторінку кафедри державного управління і місцевого самоврядування у Facebook: <https://www.facebook.com/kafedra.publicmanagement/>.

Протягом тижнів самостійної роботи обов'язком здобувача вищої освіти є робота у рамках дисципліни дистанційно у застосунку Microsoft Teams та на корпоративній платформі Moodle (www.do.nmu.org.ua).

Усі письмові запитання до викладача стосовно дисципліни мають надсилатися на університетську електронну пошту або до групи у Microsoft Teams.

7.3. Політика щодо перекладання

Роботи, які здаються із порушенням термінів без поважних причин оцінюються на нижчу оцінку. Перекладання відбувається із дозволу деканату за наявності поважних причин (наприклад, лікарняний).

7.4. Відвідування занять

Для здобувачів вищої освіти денної форми відвідування занять є обов'язковим.

Поважними причинами для неявки на заняття є хвороба, участь в університетських заходах, відрядження, які необхідно підтверджувати документами у разі тривалої (два тижні) відсутності.

Про відсутність на занятті та причини відсутності здобувач вищої освіти має повідомити викладача або особисто, або через старосту.

Якщо здобувач вищої освіти захворів, ми рекомендуємо залишатися вдома і навчатися за допомогою дистанційної платформи.

Здобувачу вищої освіти, чий стан здоров'я є незадовільним і може вплинути на здоров'я інших здобувачів вищої освіти, буде пропонуватися залишити заняття (така відсутність вважатиметься пропуском з причини хвороби).

Оцінки неможливо отримати під час консультацій або інших додаткових годин спілкування з викладачем. За об'єктивних причин (наприклад, міжнародна мобільність) навчання може відбуватись дистанційно – в онлайн-формі, за погодженням з викладачем.

7.5. Політика щодо оскарження оцінювання. Якщо здобувач вищої освіти не згоден з оцінюванням його знань він може оскаржити виставлену викладачем оцінку у встановленому порядку.

7.6. Зарахування результатів навчання, які отримані у неформальній освіті. Здобувачі вищої освіти має право на зарахування результатів навчання, які отримані у неформальній освіті, за окремими темами або видами навчальної активності із попереднім погодженням з викладачем дисципліни та гарантом освітньої програми. Визнання результатів здійснюється за наявності відповідних сертифікатів.

7.7. Участь в анкетуванні. Наприкінці вивчення курсу та перед початком сесії здобувачам вищої освіти буде запропоновано анонімно заповнити електронні анкети (MS Forms). Посилання на форму буде розміщено у Teams курсу. Заповнення анкет є важливою складовою вашої навчальної активності, що дозволить оцінити дієвість застосованих методів викладання та врахувати ваші пропозиції стосовно покращення змісту навчальної дисципліни.

8. Рекомендовані джерела інформації

1. Баранник Л. Б. Соціальний захист громадян : навч. посіб. Вид. 2-ге, доповнене і перероблене. Дніпро : Університет митної справи та фінансів, 2017. 246 с.
2. Клименко А. Л. Стандарти і гарантії соціального забезпечення: міжнародно-правовий і вітчизняний контекст : монографія. Харків: Юрайт, 2019. 176 с.
3. Малюга Л. Ю. Теоретико-правові основи адаптації соціального законодавства України до законодавства Європейського Союзу : монографія. Херсон: Видавничий дім «Гельветика», 2019. 406 с.

4. Наливайко Л. Р., Степаненко К. В. Міжнародно-правові стандарти прав людини : навч. посіб. Дніпро : ДДУВС, 2019. 184 с. URL : https://er.dduvs.in.ua/bitstream/123456789/3716/1/%D0%9C%D0%9F%D0%A1%D0%9F%D0%9B_%D0%BD%D0%B0%D0%B2%D1%87.%20%D0%BF%D0%BE%D1%81%D1%96%D0%B1%D0%BD%D0%B8%D0%BA_05.06.19.pdf.
5. Основи міжнародно-правових стандартів прав людини : навч.-метод.посібник / за ред. О. В. Бігняка. Херсон : Видавничий дім «Гельветика», 2019. 168 с.
6. Права людини у міжнародному праві : підручник / за заг. ред. А. В. Войціховського ; [Бакумов О. С., Варунц Л. Д., Войціховський А. В., Гудзь Т. І. та ін.]. Харків : ООО «Планета-Принт», 2021. 404 с.
7. Право соціального забезпечення : навч. посіб. / Г. І. Чанишева, І. В. Лагутіна, К. В. Бориченко, В. С. Тарасенко, Є. В. Краснов, О. С. Щукін, А. О. Гудзь, О. В. Корнілова ; за заг. ред. Г. І. Чанишевої. Одеса, 2022. 266 с.
8. Семигіна Т. Міжнародна соціальна робота: пріоритети та стандарти. Київ: Академія праці, соціальних відносин і туризму, 2021. 175 с.
9. Теорія та практика застосування Конвенції про захист прав людини і основоположних свобод : навч. посіб. / О. В. Сердюк, О. Я. Трагнюк, І. В. Яковюк та ін.; за заг. ред. І. В. Яковюка. Харків : Право, 2018. 374 с.
10. Шаповал В. М. Конституційне право зарубіжних країн : академічний курс. Київ : Юрінком Інтер, 2023. 224 с.

Нормативні документи

1. Європейська конвенція з прав людини : ратиф. Законом України від 17.07.1997 № 475/97. URL : https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/995_004#Text.
2. Європейська хартія місцевого самоврядування від 15 жовт. 1985 р. URL : https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/994_036#Text.
3. Додатковий протокол до Європейської хартії місцевого самоврядування про право участі у справах місцевого органу влади від 16 лист. 2009 р. URL : https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/994_946#Text.
4. Європейська конвенція про здійснення прав дітей від 25.01.1996. URL : https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/994_135#Text.
5. Європейська конвенція про здійснення прав дітей від 25.01.1996. URL : https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/994_135#Text.
6. Європейська соціальна хартія (переглянута) від 03.05.1996. URL : https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/994_062#Text.
7. Європейська конвенція про соціальне забезпечення від 14.12.1972 № 78. URL : https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/994_581#Text.
8. Європейський кодекс соціального забезпечення від 16.04.1964. URL : № 48 https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/994_329#Text.

9. Конвенція про права осіб з інвалідністю від 13.12.2006 : ратиф. Законом № 1767-VI від 16.12.2009. URL : https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/995_g71#Text.
- 10.Стандартні правила забезпечення рівних можливостей для інвалідів від 20.12.1993 р. URL : http://zakon3.rada.gov.ua/laws/show/995_306.
- 11.Про державні соціальні стандарти та про державні соціальні гарантії : Закон України від 05.10.2000 р. № 2017-III. URL : <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/2017-14#Text>.
- 12.Про ратифікацію Європейської соціальної хартії (переглянутої). №137-V. (2006, Вересень 14). Закон України. Відновлено з <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/137-16#Text>.
- 13.Про Цілі сталого розвитку України на період до 2030 року. №722/2019. (2019, Вересень 30). Указ Президента України. Відновлено з <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/722/2019#Text>.
- 14.Стратегія Ради Європи з прав дитини (2016-2021) http://www.nsj.gov.ua/files/147679858320161003101948_CoE%20Strategy%20on%20children_ukr-1.pdf
- 15.Стратегія Ради Європи з прав дитини на 2022-2027 рр. «Права дитини на практиці: від стабільної реалізації до спільного новаторства» від 23.02.2022 р. CM(2021)168-final. URL : <https://rm.coe.int/coe-strategy-for-the-rights-uk/1680a774c4>.
- 16.Хартія Співтовариства про основні соціальні права працівників від 09.12.1989. URL : https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/994_044#Text.
- 17.The European Pillar of Social Rights Action Plan. URL : <https://op.europa.eu/webpub/empl/european-pillar-of-social-rights/en/>

Додаткова

1. Андрієнко І. С. Міжнародні стандарти соціального забезпечення в контексті євроінтеграційних процесів в Україні. Південноукраїнський правничий часопис. Проблеми трудового права та права соціального забезпечення. 2022. № 4. ч. 1. С. 142–147.
2. Бориченко К. В. Європейські стандарти права на соціальний захист. *Правове життя сучасної України* : у 2 т. : матер. наук.-практ. конф. (м. Одеса, 17 трав. 2019 р.) / відп. ред. Г. О. Ульянова. Одеса : ВД «Гельветика», 2019. Т. 1. С. 545–547. URL : <http://dspace.onua.edu.ua/bitstream/handle/>.
3. Гарасимів Т. До проблеми адаптації українського соціального законодавства до законодавства Європейського Союзу: теоретико-правовий дискурс. *Вісник Національного університету «Львівська політехніка»*. 2021. № 2 (30). С. 43–50.
4. Заболотна Н. Я. Європейські міжнародні стандарти у сфері соціального захисту та соціального забезпечення населення як орієнтир для розбудови української соціальної системи. *Юридичний науковий електронний журнал*. 2024. № 1. С. 253–255. http://www.lsej.org.ua/1_2024/57.pdf.

5. Заставна О. Міграційна політика ЄС у контексті безпеки країн Європейського союзу. *Міжнародне право*. 2021. № 1. С. 276–281.
6. Клименко А. Л. Міжнародно-правові гарантії здійснення права людини на соціальне забезпечення. *Право та інновації*. 2016. № 1 (13). С. 238–244. URL : <https://ndipzir.org.ua/wp-content/uploads/2016/05/Klimenko13.pdf>.
7. Клименко А. Л. Стандарти і гарантії соціального забезпечення: міжнародно-правовий і вітчизняний контекст : монографія. Харків : Юрайт, 2019. 176 с.
8. Костюк В. Л. Європейські соціальні стандарти в контексті сучасної моделі джерел права соціального забезпечення: науково-теоретичний аспект. *Наукові записки НаУКМА. Юридичні науки*. 2018. Т. 1. С. 68–73. URL : <http://nbuv.gov.ua/UJRN/NaUKMAun2018114>.
9. Костюк В. Л., Мельник О. Я. Європейський кодекс соціального забезпечення у контексті новітньої моделі джерел права: проблеми та тенденції. *Традиції та новації юридичної науки: минуле, сучасність, майбутнє*: матеріали міжн. наук.-практ. конф. (м. Одеса, 19 травня 2017 року) : у 2-х т. / відп. ред. Г. О. Ульянова. Одеса : Гельветика, 2017. Т. 1. С. 532–535.
10. Кулі-Іванченко К.К. Міжнародні соціальні стандарти прав людини. *Юридичний науковий електронний журнал*. 2021. № 1. С. 55–57. URL: http://www.lsej.org.ua/1_2021/13.pdf.
11. Малюга Л. Ю. Європейські соціальні стандарти в контексті права на соціальний захист в Україні. *Альманах міжнародного права*. 2019. Вип. 22. С. 15–25. URL : <http://www.inlawalmanac.mgu.od.ua/eng/v22/4.pdf>.
12. Малиновська О. А. Сучасний розвиток міграційної політики ЄС та міграційні перспективи України. *Демографія та соціальна економіка*. 2021. № 2 (44). С. 92–109.
13. Мицай М. Міжнародні соціальні стандарти у системі джерел пенсійного права України. *Публічне право*. 2018. № 2 (30). С. 247–255. URL : <https://www.publichne-pravo.com.ua/files/30/32.pdf>.
14. Новосельська І. В., Миронюк О. І. Імплементация міжнародний стандартів щодо соціального захисту в національне законодавство України. *DICTUM FACTUM*. 2019. № 3. URL : <https://df.duit.in.ua/index.php/dictum/article/view/61>.
15. Чалюк Ю.О Імплементация в Україні європейських соціальних стандартів. *Економічні студії*. 2019. № 3(25). URL : <https://ir.kneu.edu.ua/server/api/core/bitstreams/2a2a9d6e-60f6-48bf-9f71-30d76670a182/content>.
16. Опішняк С. О. Міжнародні соціальні стандарти: порівняльно-правовий аналіз. *Право і суспільство*. 2020. № 2. Ч. 2. С. 58–63. URL : http://pravoisuspilstvo.org.ua/archive/2020/2_2020/part_2/11.pdf.
17. Пак А. К. Проблеми міграційної політики європейських країн і шляхи їх вирішення. *Вісник Харківського національного університету ім. В. Н. Каразіна*. 2017. № 6. С. 54–57.
18. Яковець І. Стандарти ЄС у сфері соціального забезпечення: впровадження в Україні та Європі. 2023. URL : <https://jurfem.com.ua/standarty-yees-u-spheri-sotszabezpechennya/>.

19. Garben S. The European Pillar of Social Rights and the European Social Charter. Cambridge Yearbook of European Legal Studies. 2023. Vol. 25. URL : <https://www.europedeslibertes.eu/article/the-european-pillar-of-social-rights-and-the-european-social-charter/>.
20. Schutter O. The European Pillar Of Social Rights And The Role Of The European Social Charter In The Eu Legal. 2021. URL : <https://rm.coe.int/study-on-the-european-pillar-of-social-rights-and-the-role-of-the-esc-/1680903132>.

Інформаційні ресурси

1. Автоматизована система бібліотек Європейської Комісії (ECLAS). URL : <http://ec.europa.eu/eclas/>.
2. Інформаційна служба Європейського Союзу (Europe Direct). URL : <http://ec.europa.eu/europedirect>.
3. Офіційний сайт Представництва Європейського Союзу в Україні. URL : http://eeas.europa.eu/delegations/ukraine/index_uk.htm.
4. Портал Європейського Парламенту. URL : <http://europarl.europa.eu>.
5. Портал Європейського Союзу. URL : <http://europa.eu>.
6. Представництво Європейського Союзу в Україні. URL : https://www.eeas.europa.eu/delegations/ukraine_uk?s=232.
7. Рада Європи. URL : <https://www.slg-coe.org.ua/>.
8. Верховна Рада України. Офіційний веб-портал парламенту України. URL : <https://www.rada.gov.ua/>.
9. Урядовий портал. Єдиний веб-портал органів виконавчої влади України. URL : <https://www.kmu.gov.ua/>.
10. Міністерство соціальної політики України. Офіційний веб-портал. URL : <https://www.msp.gov.ua/>.
11. Міністерство юстиції України. URL : <https://minjust.gov.ua/>.
12. Судова влада України. URL : <https://court.gov.ua/>.
13. Уповноважений Верховної Ради України з прав людини. Офіційний веб-портал. URL : <https://ombudsman.gov.ua/>.
14. Національна соціальна сервісна служба України. Офіційний веб-портал. URL : <https://nssu.gov.ua/>.
15. Портал Європейського Союзу. URL : <http://europa.eu>.
16. EU institutions and bodies. URL : http://europa.eu/about-eu/institutions-bodies/index_en.htm
17. EU facts and figures. URL : http://europa.eu/about-eu/facts-figures/index_en.htm.
18. EU law. URL : http://europa.eu/eu-law/index_en.htm.
19. EU tube. URL : <http://youtube.com/eutube>.
20. European Court of Human Rights (HUDOC). URL : <https://www.echr.coe.int//>.
21. European Committee of Social Rights. Council of Europe. URL : <https://www.coe.int/en/web/european-social-charter/european-committee-of-social-rights/>.